

Criteria

Sector

- ☐ vmbo
- ☐ havo / vwo
- ☒ mbo
- ☒ ho

Thema

- ☐ Visie, beleid en kwaliteit
- ☒ LOB-leeromgeving
- ☒ LOB-programma
- ☒ Studiekeuze/ studiesucces
- ☐ Loopbaangesprek
- ☒ Doorstromen
- ☐ Arbeidsmarktinformatie
- ☐ LOB-documenten
- ☐ Ouderbetrokkenheid
- ☐ Professionalisering
- ☐ Samenwerking
- ☐ Kansengelijkheid

Jaartal

- ☒ 2025
- ☐ 2024
- ☐ 2023
- ☐ 2020 - 2022
- ☐ 2015 - 2020
- ☐ < 2015

Soort publicatie

- ☐ Proefschrift
- ☐ Inaugurale rede/ lectorale rede
- ☒ Onderzoeksrapport
- ☐ Samenvatting onderzoeksrapport
- ☐ Artikel

ALGEMENE GEGEVENS

Titel	De transitie van mbo naar hbo: wat werkt en wat versterkt? Een praktijkgericht onderzoek naar de effectiviteit van (onderwijs)activiteiten in mbo en hbo om de transitie van mbo naar hbo te versoepelen
Auteurs	Muja, A., Broek, A. van den, Luyten, E., Mensvoort, C. van, Kievitsbosch, A., Kaans, E. & Vugteveen, J.
Hyperlink volledig onderzoek	https://www.nro.nl/onderzoeksprojecten/transitie-van-mbo-naar-hbo-wat-werkt-en-wat-versterkt

SAMENVATTING

Samenvatting van het onderzoek

Het verbeteren van de mbo-hbo transitie is van groot belang, omdat deze overgang gepaard gaat met een hoge uitval en een laag studie- en studentsucces in het hbo. Meer inzicht is nodig in wat effectieve aanpakken zijn om de overgang succesvol te laten verlopen. Dit onderzoek heeft betrekking op opbrengsten van onderwijsactiviteiten aan 'beide zijden van de poort':

- 1) mbo-activiteiten, waaronder keuzedelen, gericht op voorbereiding op een vervolgopleiding en
- 2) hbo-activiteiten (met name de 'Eerste 100 dagen'-programma'), gericht op een betere landing in het hbo).

Binnen het samenwerkingsverband Succesvolle doorstroom mbo-hbo Noord-Nederland werken mbo-instellingen en hogescholen samen om de overgang van mbo naar hbo te versoepelen. Dit gebeurt met concrete voorlichtings- en aansluitingsactiviteiten. Doel van dit onderzoek is het achterhalen in hoeverre (werkzame bestanddelen en mechanismen van) de onderwijsactiviteiten in het mbo en hbo op zichzelf of in combinatie leiden tot studie- en studentsucces van studenten die vanuit het mbo doorstromen naar het hbo. Dit onderzoek is gebaseerd op een documentanalyse, diepte-interviews met docenten en studenten, een cohortstudie (vragenlijsten onder studenten) en een kwalitatieve terugblik van studenten met een mbo-achtergrond op hun eerste jaar in het hbo.

Welke onderwijsactiviteiten worden aangeboden in het mbo binnen het Noordelijke samenwerkingsverband? Wat zijn kenmerken ervan? Wat zijn werkzame bestanddelen? Welke rol heeft het hbo?

LOB ONDERZOEK

Mbo-instellingen zetten een breed scala aan voorbereidingsactiviteiten in. Het aanbod varieert van formele programma's zoals doorstroomkeuzedelen tot meer informele vormen van begeleiding zoals individuele gesprekken. Deze activiteiten vinden vooral in de tweede helft van de opleiding plaats en verschillen in opzet en intensiteit. Wat werkt? Belangrijke werkzame mechanismen van mbo-activiteiten zijn onder meer hbo-oriëntatie, kennismaking met de hbo-cultuur en -praktijk, het ervaren van hbo-onderwijs, ontwikkeling van studievvaardigheden, persoonlijke begeleiding door docenten en contact met alumni. Een actieve rol van het hbo bij de vormgeving en uitvoering van onderwijsactiviteiten versterkt de effectiviteit van de activiteiten. Zeker wanneer er sprake is van een goede samenwerking tussen mbo- en hbo-docenten. Het gaat hier bijvoorbeeld om gastlessen door hbo-docenten, werken aan gezamenlijke opdrachten of oriënterende activiteiten in het hbo. Directe betrokkenheid van het hbo en kennismaking met de wijze van lesgeven dragen bij aan beter geïnformeerde keuzes, realistischer beelden van het hbo en een soepelere overgang.

Welke Eerste 100-dagen-programma's en andere onderwijsactiviteiten gericht op doorstroom worden aangeboden in het hbo binnen het Noordelijke samenwerkingsverband? Welke werkzame elementen hebben deze activiteiten en hoe is de aansluiting op het mbo vormgegeven?

De Eerste 100-dagen-programma's in het hbo besteden aandacht aan sociale integratie en kennismaking met de opleiding. De beginperiode is bepalend voor de 'landing' in het hbo en binding met de opleiding. Landingsactiviteiten omvatten onder andere persoonlijke ontwikkelingsbegeleiding of studieloopbaanbegeleiding, introductieweken, inzet van peer-coaches en studentmentoren, aangepaste programmering die meer aansluit op het mbo qua werkvorm of toetsing, gerichte aandacht voor studievvaardigheden en samenwerking in kleine groepen. Hoewel de meeste activiteiten niet exclusief voor de mbo-hbodoorstroom zijn ontwikkeld, zijn ze wel effectief voor deze groep, mits er sprake is van ruimte voor differentiatie en maatwerk. Wat werkt voor mbodoorstromers? Werkzame elementen van hbo-activiteiten zijn (o.a.) het aanleren van nieuwe studievvaardigheden en het opbouwen van zelfvertrouwen via peer-support. Een (cruciale) rol van *betrokken* docenten zorgt voor duidelijkheid, structuur en een veilige leeromgeving. Studenten voelen zich hierdoor welkom en gezien. De aansluiting op het mbo zit daarbij niet alleen in de inhoud, maar ook in herkenbare werkvormen en realistische verwachtingen. Hoe dragen de werkzame bestanddelen in voorbereidingsactiviteiten in het mbo en landingsactiviteiten in het hbo bij aan het studie- en studentsucces van studenten, en hoe ervaren en duiden docenten en ontwikkelaars deze relatie? In het *mbo* speelt de aansluiting op een hbo-opleiding (de 'match') in bijna alle activiteiten een belangrijke rol, zoals activiteiten gericht op de kennismaking met de inhoud, onderwijsvorm en het niveau van het hbo. Daarnaast vergroten activiteiten de sociale en academische integratie en het thuisvoelen op de opleiding. Dit vindt plaats door contact met

LOB ONDERZOEK

medestudenten, hbo-docenten en alumni. Begeleiding door docenten en het ontwikkelen van studievoordigheden stimuleren het vertrouwen van studenten dat ze het hbo aan kunnen. Succesvolle voorbereiding vraagt niet alleen om *effectieve activiteiten* maar ook om een *doordachte programmering* van activiteiten in het mbo, afgestemd op het keuzemoment van studenten. Ook dragen samenwerking tussen instellingen, het hebben van oog voor diverse behoeften van studenten en het bieden van ruimte voor maatwerk bij aan een goede match. In het *hbo* ligt de nadruk in de activiteiten op sociale en academische integratie. Mbo-doorstromers hebben baat bij gerichte aandacht voor *studievoordigheden* op basis van het initiële kennisniveau (differentiatie), aanpassingen in *programmering* (o.a. toetsing) en het in kleine groepen samenwerken met medestudenten. Kortom, in het mbo draait het om een goede voorbereiding en kennismaking, in het hbo verschuift de focus naar aanpassing (sociale en academische integratie) en stabilisatie.

Welke effecten op studentsucces hebben de mbo- en hbo-activiteiten, voor wie, onder welke omstandigheden en waarom?

Dit onderzoek laat zien dat gerichte onderwijsactiviteiten in zowel het mbo als hbo bijdragen aan een succesvolle overstap naar het hbo. In het *mbo* zijn individuele gesprekken, keuzedelen en LOB waardevol voor een succesvolle doorstroom. Ze vergroten het zelfvertrouwen, geven inzicht in de individuele motivatie en capaciteiten en helpen bij het maken van een passende studiekeuze.

Vooral de combinatie van doorstroomkeuzedelen en individuele gesprekken blijkt bijzonder krachtig: studenten die hieraan deelnemen, ervaren later in het hbo een betere aansluiting (match), meer motivatie en meer zelfvertrouwen. Dit onderstreept het belang van een *structurele inzet* van dergelijke begeleidingstrajecten binnen het mbo. Ook *rolmodellen* spelen een belangrijke rol. Contact met succesvolle mbo-doorstromers (die hun ervaringen delen over moeilijkheden en succesfactoren) draagt bij aan een realistisch beeld van het hbo. Een actief alumnibeleid kan hierin veel betekenen. Activiteiten *in het hbo* dragen bij aan een betere landing in het hbo en het gevoel van binding met de opleiding. Met name tussentijdse feedback, training in studievoordigheden, samenwerking met andere mbo-studenten en studieloopbaanbegeleiding versterken de binding en bevorderen de motivatie, studievoortgang en het zelfvertrouwen van studenten. Wel verschilt de effectiviteit van deze activiteiten per student. Studenten die al goed presteerden in het mbo hebben veeleer baat bij verdieping en verbreding, terwijl studenten met (onder)gemiddelde resultaten vooral profiteren van persoonlijke begeleiding. Niet elke student heeft dus hetzelfde nodig; dit onderstreept nogmaals het belang van *maatwerk en differentiatie*.

Activiteiten in beide sectoren, met name individuele gesprekken, LOB, doorstroomkeuzedelen

LOB ONDERZOEK

(mbo) en tussentijdse beoordelingen (hbo), zijn sleutelgebieden voor studentsucces. Ze helpen studenten niet alleen om de overstap naar het hbo te maken, maar ook om zich daar thuis te voelen en door te zetten. Voor onderwijsinstellingen onderstreept dit de noodzaak van een structurele sectoroverstijgende samenwerking en maatwerk.

Hebben de hbo-activiteiten een additioneel effect bovenop effecten van mbo-activiteiten? Versterken activiteiten in het mbo en het hbo elkaar voor studenten die meerdere volgen? Zo ja, hoe?

Een integrale, samenhangende benadering van de ondersteuning loont. Studenten die zowel in het mbo als in het hbo op meerdere manieren worden begeleid, ervaren meer studie- en studentsucces dan studenten met weinig of eenzijdige ondersteuning. Dit wijst op een cumulatief effect: hoe breder en beter afgestemd de begeleiding over de onderwijsovergangen heen, hoe groter de kans op een succesvolle start in het hbo.

Onder welke condities lenen mbo- en hbo-activiteiten zich voor transfer naar andere mbo-hbo trajecten?

Dit onderzoek laat zien welke condities bijdragen aan succesvolle toepassing in andere trajecten, al blijft overdraagbaarheid altijd afhankelijk van de context. Eerder benoemden we al het belang van samenwerking, differentiatie en maatwerk. In de praktijk blijken vooral een structurele samenwerking tussen mbo en hbo, gedeelde verantwoordelijkheid voor de overstap (waarbij het hbo actief betrokken is tijdens het hele oriëntatieproces), begeleiding binnen het reguliere onderwijs, ruimte voor maatwerk én voldoende tijd en middelen essentieel. Niet alleen wát je doet, maar ook hóe je het samen organiseert, maakt het verschil. Tijdens de studiemiddag, met ruim 100 professionals, werd vanuit de praktijk onderstreept hoe belangrijk het is om onderwijssystemen beter op elkaar af te stemmen. Standaardisatie helpt daarbij: het verlaagt drempels en maakt het makkelijker om succesvolle werkwijzen over te nemen. Belangrijk is ook dat vanaf de start de aanpak wordt gemonitord en waar nodig bijgestuurd, met structurele aandacht voor feedback van studenten.

TRANSFER

Wat kun je uit het onderzoek meenemen naar de LOB-praktijk?

Het onderzoek biedt praktische handvatten voor mbo- en hbo-instellingen voor het faciliteren van succesvol doorstromen van mbo naar hbo. Hieronder staan de belangrijkste aanbevelingen voor zowel mbo en hbo. Deze bevindingen zijn ook te lezen in een online artikel van Didactief: <https://didactiefonline.nl/artikel/succesvol-doorstromen-van-mbo-naar-hbo>

LOB ONDERZOEK

Handvatten voor mbo-instellingen

1. Bied gevarieerde oriëntatie op het hbo. Bied diverse oriëntatiemogelijkheden aan zoals open dagen, meeloopdagen en keuzedelen, zodat studenten een realistisch beeld van het hbo krijgen en een betere studiekeuze maken. Ontwikkel modulaire LOB-activiteiten die aansluiten bij verschillende fases van het studiekeuzeproces: oriëntatie, bevestiging of verdieping. De combinatie keuzedelen en individuele gesprekken blijkt bijzonder krachtig: bied deze combinatie structureel aan. Verstrek daarnaast praktische informatie over opleidingen, studietempo en financiële zaken om studenten goed voor te bereiden.
2. Stimuleer studievaardigheden. Aandacht voor studievaardigheden in het mbo bevordert zelfstandigheid en geeft inzicht in het werktempo in het hbo. Bied extra vakken aan voor studievaardigheden of verwerk deze in bestaande vakken, die vakinhoud en studievaardigheden combineren. Besteed ook tijd aan studieplanning en timemanagement.
3. Zet alumni als rolmodellen in. Succesvolle mbo-doorstromers kunnen nieuwe studenten helpen met een goede voorbereiding en realistische verwachtingen. Betrek alumni actief bij onderwijsactiviteiten (zoals gastlessen en sparringssessies). Ontwikkel een instellingsbreed alumnibeleid zodat hun betrokkenheid duurzaam en toegankelijk is voor alle studenten.
4. Werk intensief samen met het hbo. Een structurele samenwerking vergemakkelijkt de doorstroom en versterkt de aansluiting van het onderwijs. Stimuleer gezamenlijke projecten, gastcolleges van hbo-docenten en de inzet van hbo-peercoaches in het mbo. Verwerk dit in het curriculum, zodat alle studenten profiteren. Zorg voor regelmatige afstemming met het hbo en leg de samenwerking vast in convenanten en gezamenlijke ontwikkelteams.

Handvatten voor hbo-instellingen

1. Bied maatwerk en differentiatie in begeleiding. Maak (tussentijdse) beoordelings- en feedbackmomenten zo formatief mogelijk. Geef opbouwende feedback afgestemd op mbo-voorkennis. Bespreek met studenten hoe zij feedback ervaren en gebruik dit om begeleiding te verbeteren. Persoonlijke begeleiding vanaf de start is essentieel: koppel studenten aan een mentor of coach en reserveer hiervoor structureel tijd in roosters en taken. Een buddy-systeem met ouderejaars, bij voorkeur met mbo-achtergrond, is een waardevolle aanvulling. Bied daarnaast diverse begeleidingsvormen aan (individueel of in een groep).
2. Focus op sociale en academische integratie. Studenten die zich verbonden voelen met de opleiding

LOB ONDERZOEK

zijn gemotiveerder en vallen minder vaak uit. Stimuleer groepsprojecten om samenwerking en binding te versterken. Zorg voor kleine en diverse groepen, zodat studenten van elkaar leren en wederzijds begrip ontstaat. Zet peer-coaches of studentmentoren in, het liefst met een mbo-achtergrond. Creëer ook ruimte voor informele interactie.

3. Aandacht voor studievoordigheden. Het hbo vraagt om andere vaardigheden dan het mbo. Besteed vanaf het begin aandacht aan studievoordigheden, zoals plannen, zelfstandig werken en academisch schrijven, bijvoorbeeld via schrijfp opdrachten. Bied extra ondersteuning via schrijfklinieken of workshops.

4. Zorg voor structuur en duidelijkheid in het onderwijsprogramma. Een duidelijke structuur biedt studenten houvast. Communiceer duidelijk wat studenten kunnen verwachten qua opbouw, studietempo en toetsmomenten. Bespreek per vak wat het doel en de inhoud is. Verminder de mate van structuur geleidelijk naarmate studenten zelfstandiger worden.

5. Zet de juiste docenten en activiteiten in. Werk met een klein en vast docententeam dat studenten regelmatig ziet en leert kennen. Dit versterkt de binding met de opleiding. Kies docenten met sterke pedagogisch-didactische vaardigheden en ervaring met mbo-doorstromers. Wees bewust van de timing van beroepsgerichte activiteiten. Een vroege kennismaking kan motiveren maar ook overweldigen; bied daarom maatwerk.

Samenwerking mbo en hbo

1. Investeer in structurele sectoroverstijgende samenwerking. Een soepele overstap vraagt om een gezamenlijke visie, duidelijke afspraken en vaste contactmomenten. Structurele samenwerking zorgt ervoor dat activiteiten op elkaar aansluiten en dat studenten vertrouwd raken met de verwachtingen en werkwijzen van het hbo.

2. Plan gezamenlijke evaluatie en doorontwikkeling. Reflecteer regelmatig op resultaten en ervaringen. Dit verbetert de kwaliteit van doorstroomtrajecten. Gebruik ervaringen van studenten en docenten om knelpunten te signaleren en verbeteringen door te voeren.

3. Zorg voor voldoende tijd, middelen en organisatorische ondersteuning. Goede samenwerking en begeleiding kosten tijd. Faciliteer docenten en begeleiders daarom met voldoende uren, middelen en ondersteuning om deze taken goed uit te voeren. Zorg dat randvoorwaarden zoals professionalisering, coördinatie en communicatie structureel geborgd zijn. Zo blijven doorstroomtrajecten duurzaam en haalbaar.